

נתונים על פשיעה בחברה הערבית

מסמך זה מוגש לחה"כ מנסור עבאס, יו"ר הוועדה המיוחדת למיגור הפשיעה והאלימות בחברה הערבית ומוצגים בו נתוני רקע שונים על פשיעה של יהודים ושל לא-יהודים, והתייחסות לטיפול של משטרת ישראל בפשיעה באוכלוסייה הערבית. חלקו הראשון של המסמך מבוסס על נתוני **השנתון הסטטיסטי של משטרת ישראל לשנת 2018**,¹ הכולל נתונים על תיקים גלויים (תיקים אשר יש בהם חשוד או נילון), לפי קבוצת האוכלוסייה של החשוד – יהודי ולא יהודי. בחלק זה נציג נתונים על כלל התיקים הגלויים בשנים 2014-2018, בתוך כל אחת מקבוצות האוכלוסייה, תוך בחינת נתונים אלו מול חלקה היחסי של כל אחת מקבוצות האוכלוסייה בכלל האוכלוסייה בישראל. עוד יוצגו בפרק זה כמה נתונים על הטיפול המשטרתי בתיקים אלה (מעצרים והגשת כתב אישום).

בחלקו השני של המסמך נציג נתונים שהופקו במשטרת ישראל לבקשתנו לקראת דיון זה, וכוללים מידע על חשודים ועל קורבנות משתי קבוצות האוכלוסייה, בקבוצות מסוימות של עבירות, בהתייחס לתיקים שנפתחו במשטרה בין השנים 2015-2019.

יודגש, כי שני מקורות הנתונים לא מתייחסים לאוכלוסייה הערבית, אלא לכלל האוכלוסייה הלא-יהודית. עם זאת, לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, רוב מוחלט של מי שאינם יהודים ומתגוררים בארץ הם ערבים.²

חשוב להעיר לגבי כלל נתוני הפשיעה, כי עלייה במספר התיקים שנפתחו במשטרה אינה מעידה בהכרח על התגברות הפשיעה, אלא היא עשויה להעיד על עלייה בשיעורי הדיווח למשטרה או על עלייה בהיקף פעילות חשיפה יזומה של המשטרה (וכך גם באשר לירידה במספר התיקים).

בסופו של המסמך תובא התייחסות המשרד לביטחון הפנים ליישום החלטת ממשלה 1402, "שיפור רמת הביטחון האישי במגזר הערבי וחיזוק הביטחון בירושלים" משנת 2016.

¹ משטרת ישראל, השנתון הסטטיסטי 2018. כניסה בתאריך: 30 במרס 2020.

² מבין 2.27 מיליון לא-יהודים שחיו בישראל בשנת 2018, 1.86 מיליון היו ערבים. הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שנתון סטטיסטי לישראל 2019, לוח 2.3.

1. סך תיקים גלויים

טרם הצגת הנתונים נציין, כי נכון לסוף שנת 2018, שיעור הלא-יהודים בקרב בני 15 ומעלה עומד על כ-24%.³ לפי נתוני השנתון הסטטיסטי של משטרת ישראל לשנת 2018, בשנה זו נפתחו במשטרה בסה"כ 162,043 תיקים גלויים (כלומר, תיקים שזהות החשוד בהם ידועה), מתוכם ב-60% החשוד היה יהודי, וב-40% החשוד היה לא יהודי.

טבלה 1: סך תיקים גלויים, לפי דת החשוד, 2014-2018*⁴

חשוד/שנה	2014	2015	2016	2017	2018
יהודי	108,429	105,015	100,401	98,638	97,530
(שיעור מתוך כלל התיקים הגלויים)	(62%)	(62%)	(63%)	(61%)	(60%)
לא יהודי	69,722	66,768	62,000	65,906	67,326
(שיעור מתוך כלל התיקים הגלויים)	(38%)	(38%)	(37%)	(39%)	(40%)
סה"כ	175,025	168,761	159,634	162,009	162,043

* סך כל התיקים לפי דת גבוה מסך כל התיקים הגלויים, כי ייתכן שבתיק אחד יש חשודים או נילונים בני דתות שונות

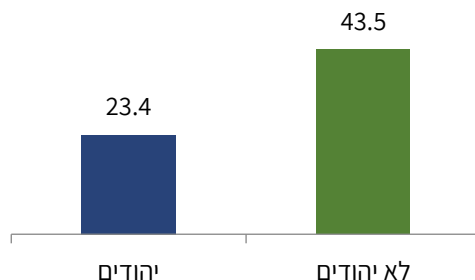
כפי שעולה בטבלה, בין השנים 2014-2018 שיעור התיקים בהם היו חשודים לא-יהודים מסך התיקים הגלויים נע בין 38%-40%. עוד עולה מהטבלה, כי בעוד שלאורך השנים הללו חלה ירידה מתמדת במספר התיקים שנפתחו כנגד חשודים יהודים (ירידה מצטברת של 10% משנת 2014 לשנת 2018). בקרב האוכלוסייה הלא-יהודית הייתה אמנם ירידה בין השנים 2014 ל-2016, אולם החל משנת 2017 חלה שוב עלייה.

היות שיש הבדל בגודלן של שתי קבוצות האוכלוסייה (היהודית והלא-יהודית), יש לבחון את היחס בין מספר התיקים הגלויים בכל אחת מהקבוצות לבין גודלה של קבוצה זו. כאשר ביצענו בדיקה זו בהתייחס לנתוני שנת 2018 (בקרב בני 15 ומעלה בכל אחת מהקבוצות) עלה, כי בשנה זו נפתחו באוכלוסייה היהודית 23.4 תיקים לכל אלף איש מעל גיל 15, ואילו באוכלוסייה הערבית היחס היה כמעט כפול – 43.5 תיקים לכל אלף איש באוכלוסייה מעל גיל 15.⁵ הבדלים אלו בין יהודים ללא-יהודים יוצגו בתרשים 1.

³ למ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל 2019, לוח 2.3, אוכלוסייה לפי קבוצת אוכלוסייה, דת, מין וגיל. סה"כ אוכלוסייה יהודית מעל גיל 15: 4,788,400; אוכלוסייה לא יהודית מעל גיל 15: 1,546,600.

⁴ משטרת ישראל, השנתון הסטטיסטי 2018, לוח 1.13.

⁵ למ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל 2019, לוח 2.3, אוכלוסייה לפי קבוצת אוכלוסייה, דת, מין וגיל. סה"כ אוכלוסייה יהודית מעל גיל 15: 4,788,400; אוכלוסייה לא יהודית מעל גיל 15: 1,546,600.

תרשים 1: מספר תיקים לכל אלף איש מעל גיל 15 בקרב יהודים ולא-יהודים

נתונים נוספים המפורסמים בשנתון הסטטיסטי של המשטרה נוגעים **למספר העבריינים** (כך הם מכונים בשנתון המשטרה. למעשה, מדובר בחשודים) בכל אחת מקבוצות האוכלוסייה. בעוד סט הנתונים הקודם התייחס למספר **תיקים**, כאשר בכל תיק יכולים להיות כמה חשודים, ומנגד – בכמה תיקים יכול להיות אותו חשוד, הנתונים שיוצגו להלן סופרים כל עבריין פעם אחת בכל שנה, גם אם היו לו כמה תיקים.

טבלה 2: עבריינים לפי קבוצת אוכלוסייה, 2014-2018⁶

2018	2017	2016	2015	2014	עבריין/שנה
95,928 (56%)	96,906 (56%)	97,802 (58%)	100,719 (56%)	103,616 (55%)	יהודי (שיעור מתוך סה"כ)
76,327 (44%)	74,921 (44%)	71,278 (42%)	79,086 (44%)	83,834 (45%)	לא יהודי (שיעור מתוך סה"כ)
172,255	171,827	169,080	179,805	187,450	סה"כ ⁷

מהטבלה עולה, כי בשנים 2014-2018, שיעור הלא-יהודים מבין העבריינים היה בין 42% ל-45%, גבוה משמעותית משיעור הלא-יהודים באוכלוסייה מעל גיל 15 (24%, כאמור). בתקנון לגודל כל אחת מקבוצות האוכלוסייה עולה, כי בשנת 2018 כ-2% מהאוכלוסייה היהודית מעל גיל 15 נחשדו בעבירה פלילית, ואילו באוכלוסייה הלא-יהודית – קרוב ל-5% מהאוכלוסייה בגיל 15 ומעלה נחשדו בעבירה פלילית.

⁶ משטרת ישראל, השנתון הסטטיסטי 2018. לוח 1.28.

⁷ הסה"כ שונה מזה המצוין בשנתון, שכן נראה כי חלה בו טעות בסכימה.

1.1 תיקים עם כתבי אישום

להלן יוצגו נתונים על תיקים בהם הוגשו כתבי אישום. יצוין, כי השנה מתייחסת לזמן בו הוגש כתב האישום, ולא לזמן בו נפתח התיק.

טבלה 3. כתבי אישום שהוגשו בשנים 2014-2018, לפי קבוצת אוכלוסייה^{8*}

2018	2017	2016	2015	2014	חשוד/שנה
26,188	25,415	26,360	32,283	33,664	יהודי (שיעור מתוך הסה"כ)
(56%)	(56%)	(58%)	(60%)	(59%)	
20,994	20,431	19,414	26,360	23,842	לא יהודי (שיעור מתוך הסה"כ)
(44%)	(44%)	(42%)	(40%)	(41%)	
46,704	45,644	45,537	54,110	57,542	סה"כ

* סך כל התיקים לפי קבוצת אוכלוסייה גבוה מסך כל התיקים הגלויים, כי ייתכן שבתיק אחד יש חשודים או נילונים משתי קבוצות האוכלוסייה.

מנתוני הטבלה עולה, כי בשנים 2014-2018, שיעור התיקים עם כתבי אישום שהוגשו כנגד לא-יהודים נע בין 40%-44% מכלל התיקים שהוגש בהם כתב אישום.

1.2 מעצרים פליליים

טבלה 4. מעצרים פליליים, לפי קבוצת אוכלוסייה, 2014-2018^{9*}

2018	2017	2016	2015	2014	עצור/שנה
21,156	23,345	26,315	27,791	27,331	יהודי
(40%)	(39%)	(43%)	(45%)	(44%)	(שיעור מתוך כלל העצורים)
32,099	35,679	34,510	33,555	34,184	לא יהודי
(60%)	(61%)	(57%)	(55%)	(56%)	(שיעור מתוך כלל העצורים)
53,269	60,046	60,844	61,364	61,628	סה"כ

* יש מעט מעצרים בהם דת החשוד לא ידוע, לכן סיכום המעצרים לפי דת נמוך מסך המעצרים.

מהטבלה עולה, כי בין השנים 2014-2018, שיעור הלא-יהודים בקרב העצורים הפליליים נע בין 56%-60%.

⁸ משטרת ישראל, השנתון הסטטיסטי 2018, לוח 1.18.

⁹ משטרת ישראל, השנתון הסטטיסטי 2018, לוח 1.23.

שיעור המעצרים של לא-יהודים מסך המעצרים הפליליים גבוה משיעור הלא-יהודים בקרב כלל החשודים בתיקים גלויים, וגבוה גם משיעור הלא-יהודים בקרב חשודים שהוגש נגדם כתב אישום. היות שבשנתון המשטרה לא מפורסמת התפלגות העבירות בקרב כל אחת מקבוצות האוכלוסייה, לא ניתן לדעת האם שיעור המעצרים הגבוה יותר של לא-יהודים נובע מפרופיל שונה של עבירות (ובפרט – ממסוכנות גבוהה יותר).

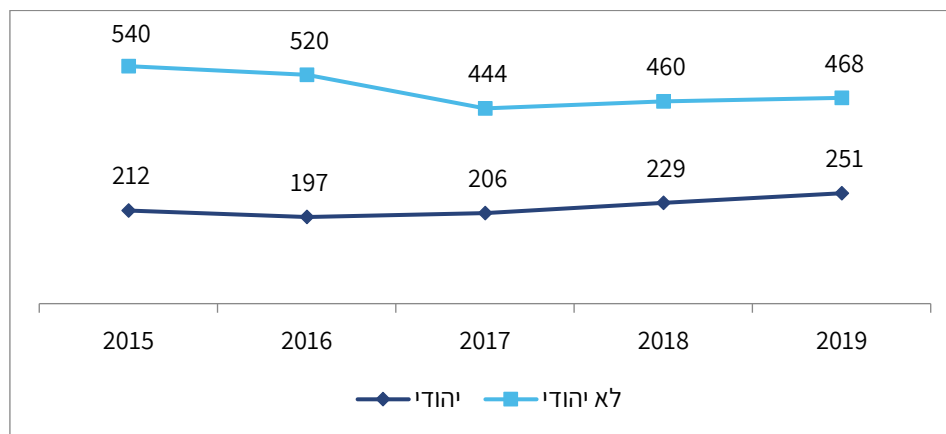
1.3 נתונים לפי סוגי עבירות, 2019-2015

להלן יובאו נתוני המשטרה, שהופקו לבקשת מרכז המחקר והמידע של הכנסת, על אודות תיקים שנפתחו במשטרה בגין עבירות נבחרות, בפילוח לפי קבוצות אוכלוסייה (יהודים ולא-יהודים). בהתאם למאפייני העבירות, נציג את נתוני החשודים שנרשמו בתיקים אלו, או את נתוני קורבנות העבירה.¹⁰ נזכיר, כי נכון לסוף שנת 2018, שיעור הלא-יהודים בקרב בני 15 ומעלה עומד על כ-24.11%.

עבירות כלפי אדם¹²

להלן יובאו נתונים על עבירות כלפי אדם. על פי הגדרת המשטרה, בעבירות כלפי אדם כלולות העבירות האלו: איום ברצח, גרימת מוות ברשלנות, גרימת מוות ברשלנות-תאונת דרכים, הריגה, ניסיון לרצח, רצח, רצח על ידי פעולת איבה, עבירות אחרות כלפי חיי אדם. **בכלל השנים 2019-2015 נרשמו 1,095 חשודים יהודים בעבירות כלפי אדם (31% מכלל החשודים), ו-2,432 חשודים לא יהודים (69%). במהלך שנים אלו קטן מספר החשודים הלא יהודים ועלה מספר החשודים היהודים.** נתונים אלו יוצגו בתרשים 2.

תרשים 2: חשודים בעבירות כלפי אדם, לפי קבוצת אוכלוסייה, 2019-2015



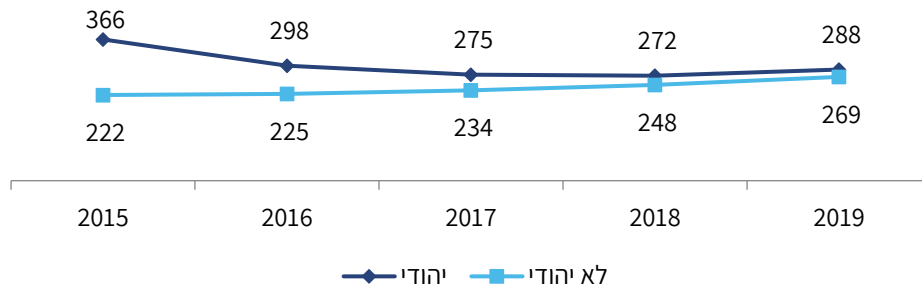
בשנים 2019-2015, 1,499 (56%) מהקורבנות של עבירות כלפי אדם היו יהודים ו-1,198 קורבנות (44%) היו לא-יהודים. נתונים על קורבנות אלו יוצגו בתרשים 3.

תרשים 3: קורבנות בעבירות כלפי אדם, לפי קבוצת אוכלוסייה, 2019-2015

¹⁰ רפ"ק עו"ד עמי גרנובסקי, ראש תחום תיאום ובקרה, לשכת מפכ"ל, משטרת ישראל. הועבר על ידי לשכת המשרד לביטחון הפנים, דוא"ל, 30 במרץ ו-31 במרץ 2020.

¹¹ למ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל 2019, לוח 2.3, אוכלוסייה לפי קבוצת אוכלוסייה, דת, מין וגיל. סה"כ אוכלוסייה יהודית מעל גיל 15: 4,788,400; אוכלוסייה לא יהודית מעל גיל 15: 1,546,600.

¹² שם.

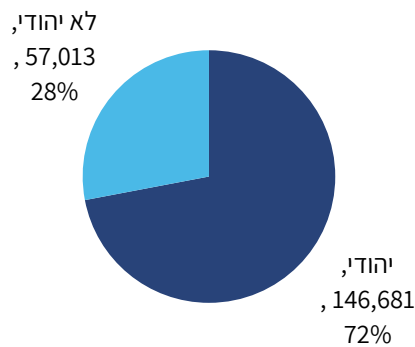


מנתונים אלו עולה שבשנים 2015-2019 מספר הקורבנות היהודים בעבירות כלפי אדם קטן, בעוד שמספר הקורבנות הלא-יהודים גדל. למעשה, בשנת 2019 היה מספר דומה של קורבנות לעבירות נגד אדם בשתי קבוצות האוכלוסייה, אף שחלקה של האוכלוסייה הלא-יהודית בכלל האוכלוסייה בישראל קטן משמעותית מזה של האוכלוסייה היהודית.

עבירות נגד גוף¹³

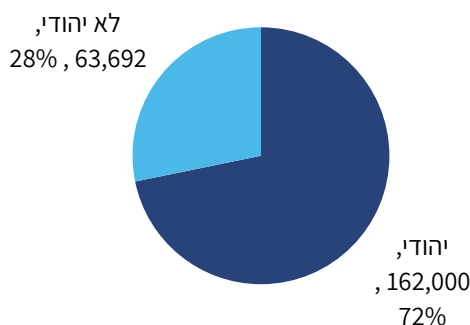
להלן יובאו נתוני המשטרה על עבירות נגד גוף. על פי הגדרת המשטרה, בעבירות נגד גוף כלולות העבירות האלו: תקיפה (לא כולל תקיפת עובד ציבור), הקמת מחסום, השלכת בקבוק תבערה, חבלה גופנית חמורה, חטיפה כפייה ומאסר שווא, עבירות נגד גוף, רשלנות ופחזות פלילית, תקיפת עובדי ציבור בתפקיד, אחר-כלפי גוף אדם. במהלך השנים לא חל שינוי ניכר בהתפלגות החשודים בין יהודים (שמספרם נע בין 27,000 ל-30,000) ולא-יהודים (שמספרם נעם בין 11,000 ל-12,000) בעבירות אלו. שיעורם של הלא-יהודים בקרב החשודים בכלל השנים 2019-2015 היה 28%. נתונים על כך יוצגו בתרשים 4.

תרשים 4: חשודים בעבירות נגד גוף, לפי קבוצת אוכלוסייה, 2019-2015



בתרשים 5 יוצגו נתונים על הקורבנות בעבירות אלו.

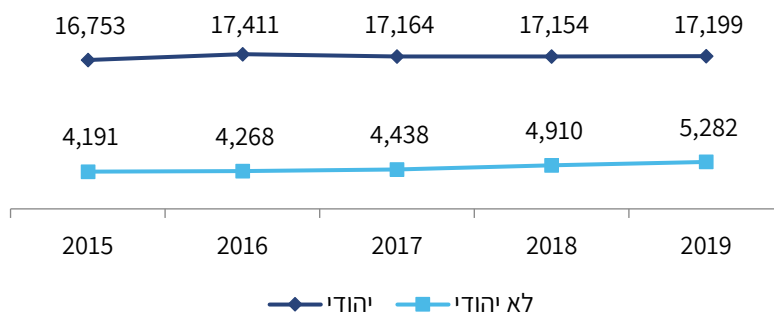
¹³ רפ"ק עו"ד עמי גרנובסקי, ראש תחום תיאום ובקרה, לשכת מפכ"ל, משטרת ישראל. הועבר על ידי לשכת המשרד לביטחון הפנים, דוא"ל, 30 במרץ ו-31 במרץ 2020.

תרשים 5: קורבנות בעבירות נגד גוף, לפי קבוצת אוכלוסיה, 2019-2015

התפלגות היהודים והלא-יהודים בקרב קורבנות העבירה זהה להתפלגות החשודים.

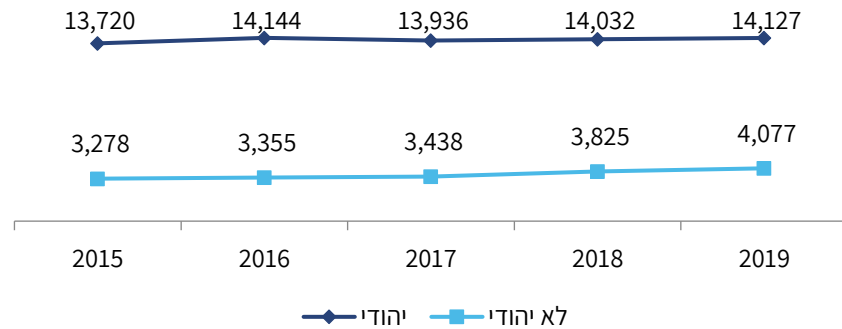
עבירות אלימות במשפחה¹⁴

להלן יובאו נתוני המשטרה על תיקי אלימות במשפחה. תיקים אלו כוללים מגוון רחב של עבירות, ובכולם בין החשוד לקורבן יש זיקה משפחתית, למשל בני זוג או הורים וילדיהם. בשנים 2015-2019 נרשמו במשטרת ישראל בכל שנה בין 16,700 ל-17,400 תיקי אלימות במשפחה שבהם החשוד היה יהודי ובין 4,200 ל-5,300 תיקים שבהם החשוד היה לא יהודי. **בשנים אלו מספר החשודים הלא-יהודים גדל.** מספר תיקי האלימות במשפחה בהם היה חשוד לא-יהודי גדל לאורך התקופה ב-26%, בעוד מספר התיקים בהם היה חשוד יהודי גדל ב-2.6% (פחות משיעור הגידול המצטבר של האוכלוסייה לאורך תקופה זו). נתונים אלו יוצגו בתרשים 6.

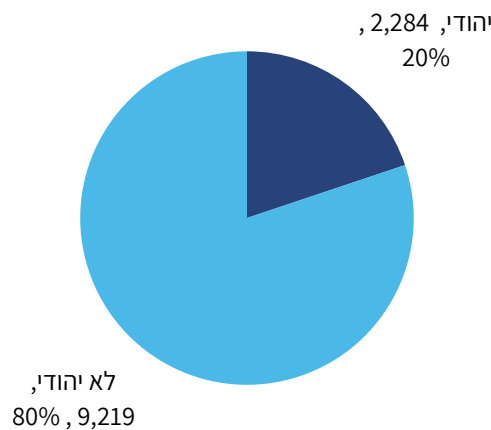
תרשים 6: חשודים בתיקי אלימות במשפחה, פילוח לפי קבוצת אוכלוסיה, 2019-2015

מספר תיקי האלימות במשפחה בהם היה קורבן לא-יהודי גדל לאורך התקופה ב-24%, בעוד מספר התיקים בהם היה קורבן יהודי גדל ב-2.6%.

¹⁴ על פי הגדרת המשטרה, עבירות אלימות במשפחה הן עבירות שנעשו בזיקה משפחתית, למשל בין בני זוג או בין הורים לילדיהם. רפ"ק עו"ד עמי גרנובסקי, ראש תחום תיאום ובקרה, לשכת מפכ"ל, משטרת ישראל. הועבר על ידי לשכת המשרד לביטחון הפנים, דוא"ל, 30 במרץ ו-31 במרץ 2020. שיחת טלפון, 29 במרץ 2020.

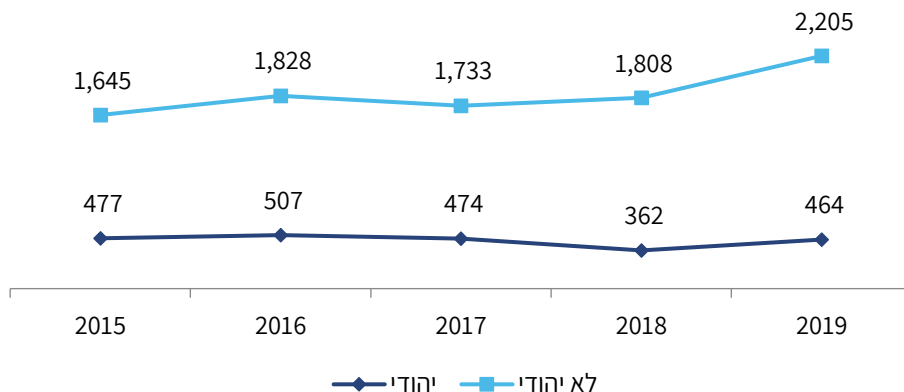
תרשים 7: קורבנות בתיקי אלימות במשפחה, לפי קבוצת אוכלוסיה, 2015-2019**עבירות נשק¹⁵**

להלן יובא בתרשים 8 פילוח של נתוני תיקים שנפתחו בגין עבירות נשק. על פי הגדרת המשטרה, בעבירות נשק כלולות העבירות האלו: יבוא ויצוא נשק בלי רשות, ייצור יבוא ויצוא נשק בלי רשות, מכירה או מסירת נשק ללא מורשה בזדון, מכירה או מסירת נשק ללא מורשה ברשלנות, נשיאת או הובלת חלק של נשק או תחמושת, נשיאת או הובלת נשק שלא כדין, סחר או עסקה למסירת החזקה בנשק לאחר, רכישת או החזקת חלק של נשק או תחמושת, רכישת או החזקת נשק שלא כדין, ביצוע עסקה אחרת בנשק.

תרשים 8: חשודים בתיקי עבירות נשק, לפי קבוצת אוכלוסיה, 2015-2019

מהנתונים בתרשים 8 עולה כי רוב גדול של החשודים בעבירות נשק (80% מהחשודים) הם לא-יהודים (9,219 תיקים של לא יהודים בכלל השנים 2015-2019). עוד עולה מנתוני המשטרה, שבשנים האחרונות גדל מספר התיקים שנפתחו לחשודים לא-יהודים; נתונים על כך יוצגו בתרשים 9.

¹⁵ ש.מ.

תרשים 9: חשודים בתיקי עבירות נשק, לפי קבוצת אוכלוסייה, 2015-2019

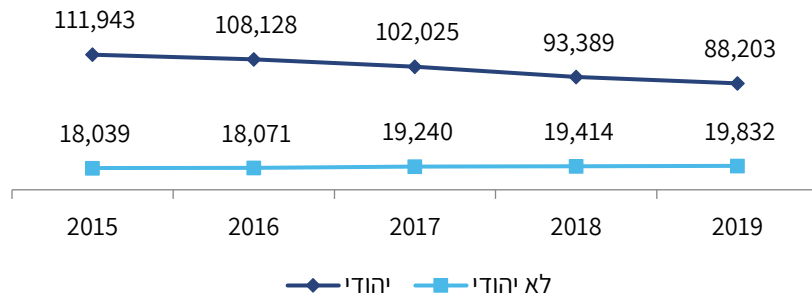
מהנתונים בתרשים 9 עולה, כי בעוד שמספר עבירות הנשק בקרב יהודים נשאר קבוע בשנים האחרונות, מספרם של תיקים אלו בקרב לא-יהודים גדל מ-1,645 תיקים בשנת 2015 ל-2,205 תיקים בשנת 2019.

עבירות רכוש¹⁶

להלן נביא את נתוני משטרת ישראל על עבירות רכוש שנרשמו בתיקי משטרה. על פי הגדרת המשטרה, בעבירות רכוש כלולות העבירות האלו: גניבה מתוך רכב, גניבה על ידי עובד ציבור, גניבה על ידי עובדים וסוכנים, גניבה ושימוש ברכב ללא רשות, גניבות חקלאיות, גניבת אופניים, גניבת חלקי רכב, גרימת נזק לרכוש בזדון, גניבות אחרות, החזקת כלי פריצה, החזקת רכוש גנוב הנמצא מזוין לביצוע פשע, הצתה, הצתה על רקע לאומני, התפרצות לבית דירה, התפרצות לבתי עסק ומוסדות, זיוף סימני זיהוי של רכב, חטיפת ארנקים, כייסות, מניעת גניבות כלי רכב, סחיטה, סחר והחזקה בחלקי רכב גנובים, עבירות כלפי הרכוש, עבירות נגד המחשב, קבלת רכוש גנוב, שוד ושאר עבירות הקשורות ברכוש.

בשנים 2015-2019 נרשמו במשטרה כ-94,000 קורבנות לא יהודים (16% מקורבנות העבירה) וכ-71,000 חשודים לא יהודים (37% מהחשודים) בתיקי עבירות רכוש. בתרשים 10 יובאו נתונים על אודות קורבנות העבירה.

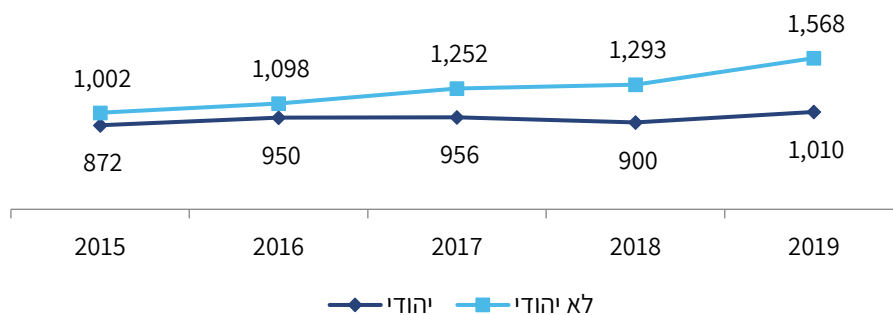
¹⁶ רפ"ק עו"ד עמי גרנובסקי, ראש תחום תיאום ובקרה, לשכת מפכ"ל, משטרת ישראל. הועבר על ידי לשכת המשרד לביטחון הפנים, דוא"ל, 30 במרץ ו-31 במרץ 2020.

תרשים 10: קורבנות עבירות הרכוש, לפי קבוצת אוכלוסיה, 2015-2019

מנתוני התרשים עולה, כי בעוד שמספר הקורבנות של עבירות הרכוש בקרב יהודים נמצא בירידה, מספר הקורבנות הלא-יהודים גדל בכ-10% בין 2015 ל-2019.

הצעות¹⁷

עבירות של הצעות הן תת-קבוצה של עבירות רכוש. בשנים 2015-2019 נרשמו במשטרה 10,900 קורבנות וכ-4,600 חשודים בעבירת הצעות. בתרשים 11 יוצגו נתונים על הקורבנות בעבירה זו בכל אחת מהשנים.

תרשים 11: קורבנות בעבירת הצעות, לפי קבוצת אוכלוסיה, 2015-2019

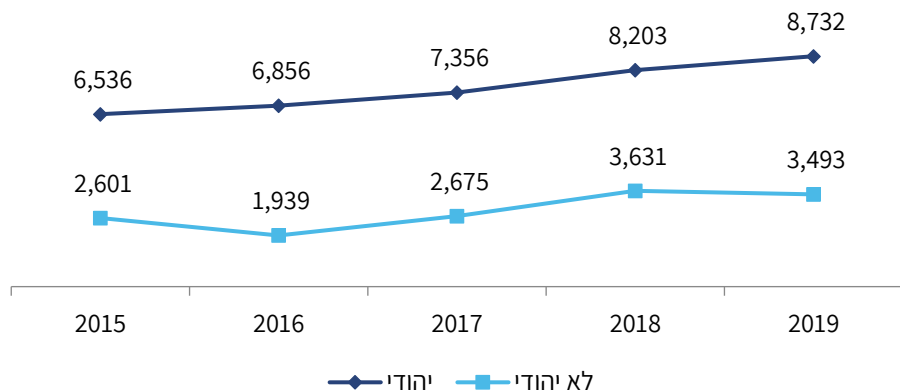
מתרשים 11 אפשר ללמוד כי בין השנים 2015 ל-2019 חלה עליה במספר הקורבנות שנרשמו בתיקים שנפתחו בעבירת הצעות, ובעיקר בקרב לא-יהודים: מספר קורבנות ההצעות הלא-יהודים שנרשמו במשטרה עלה מ-1,002 בשנת 2015 ל-1,568 בשנת 2019 – עלייה מצטברת של 57%.

סחר בסמים¹⁸

בכלל השנים 2015-2019 נרשמו במשטרת ישראל כ-52,000 תיקי סחר בסמים וב-28% מהם החשודים הם לא-יהודים. נתונים על כך יוצגו בתרשים 12.

¹⁷ רפ"ק עו"ד עמי גרנובסקי, ראש תחום תיאום ובקרה, לשכת מפכ"ל, משטרת ישראל. הועבר על ידי לשכת המשרד לביטחון הפנים, דוא"ל, 30 במרץ ו-31 במרץ 2020.

¹⁸ רפ"ק עו"ד עמי גרנובסקי, ראש תחום תיאום ובקרה, לשכת מפכ"ל, משטרת ישראל. הועבר על ידי לשכת המשרד לביטחון הפנים, דוא"ל, 30 במרץ ו-31 במרץ 2020.

תרשים 12: חשודים בתיקי סחר בסמים, פילוח לפי קבוצת אוכלוסיה, 2015-2019

על פי הנתונים בתרשים, בשנים 2015-2019 חל גידול במספר תיקי סחר בסמים, הן בקרב יהודים והן בקרב לא-יהודים. שיעור הגידול המצטבר בשנים אלו בשתי האוכלוסיות הוא 33%-34%.

2. החלטת ממשלה 1402 משנת 2016 - יישום

לאורך השנים היו החלטות ממשלה ותוכניות שונות להתמודדות עם נושא הפשיעה במגזר הערבי. בשנת 2016 התקבלה החלטת ממשלה 1402, "שיפור רמת הביטחון האישי במגזר הערבי וחיזוק הביטחון בירושלים". ההחלטה כללה צעדים שמטרתם לשפר את הביטחון האישי במגזר הערבי ובירושלים. בין צעדים אלו: הקמת תחנות משטרה חדשות, חיזוק תחנות משטרה קיימות, חיזוק מערכים מבצעיים נוספים וחיזוק מערכי תמיכה במשטרה והוספת 2,600 תקנים חדשים. לשם כך הוחלט להקצות סכום של 2 מיליארד ש"ח - כמחציתם בבסיס התקציב. התוכנית אמורה היתה להתבצע בשני שלבים - בשלב הראשון, בשנת 2016, המשטרה היתה אמורה לגייס 500 תקנים, ובשלב השני, משנת 2017 עד 2020, הוחלט ששוטרים יגויסו בהתאם למציאת מקור תקציבי ושהחלטה על הקמת תחנות המשטרה וחיזוקן תיעשה בשיתוף עם משרד האוצר.¹⁹

לצורך מעקב אחר יישום החלטת הממשלה, מרכז המחקר והמידע של הכנסת פנה למשרד לביטחון הפנים. להלן נביא את עיקרי תשובת המשרד.²⁰

ראשית, המשרד הדגיש בתשובתו כי **במהלך שנות יישום התוכנית קוצץ תקציב משטרת ישראל באופן משמעותי ומסיבה זו נוצרו פערים בין התוכנית לביצוע, הן בתחום הקמת תחנות המשטרה, והן בתחום כוח האדם.** בטבלה 5 יוצג סטטוס הקמת תחנות המשטרה ונקודות המשטרה בהשוואה למתוכנן.

טבלה 5: סטטוס ההקמה והחיזוק של תחנות ונקודות משטרה ביישובים ערביים²¹

¹⁹ החלטת ממשלה מס' 1402, שיפור רמת הביטחון האישי במגזר הערבי וחיזוק הביטחון בירושלים, 14 באפריל 2016.

²⁰ אדוה מובדלי, מרכזת בכירה תקציבי משטרה, מכתב, 26 בינואר, 2020. הועבר בדוא"ל ללירין קוסמן, רכז מחקר ומידע במרכז המחקר והמידע של הכנסת.

²¹ שם.

מחוז	תחנה או נקודת משטרה	סטטוס
צפון	תחנת משטרה כפר כנא	נעשה
	תחנת משטרה טמרה	נעשה
	תחנת משטרה מג'ד אל כרום	נעשה
	תחנת משטרה שפרעם	לא נעשה
	נקודת משטרה מג'אר	נעשה
חוף	נקודת משטרה איכסאל	לא נעשה
	נקודת משטרה ג'דיידה מכר	נעשה
	תחנת משטרה ג'אסר א-זרקא	נעשה ²²
	תחנת משטרה באקה אל גרבייה	נעשה
	תחנת משטרה אום אל פחם	לא נעשה
מרכז	נקודת משטרה כפר מנדא	נעשה
	נקודת משטרה טובה זנגריה	נעשה
	תחנת משטרה כפר קאסם	נעשה
דרום	נקודת משטרה טירה	לא נעשה
	תחנת משטרה ערוער	נעשה
	תחנת משטרה רהט	לא נעשה
	נקודת משטרה חורה-לקיה	לא נעשה
	נקודת משטרה שגב שלום	לא נעשה

מהטבלה עולה ששבע מעשר תחנות המשטרה המתוכננות וארבע מתוך שמונה נקודות המשטרה המתוכננות אכן הוקמו או חוזקו, וכי עיקר הפער בהקמה ובחיזוק נוצר באיזור הדרום: לא הוקמו תחנות המשטרה שתוכננו בשפרעם, אום אל פחם ורהט, ונקודות המשטרה שתוכננו באיכסאל, טירה, חורה-לקיה ושגב שלום.

עוד נמסר בתשובת המשרד לביטחון הפנים, שהוקמו חמישה מרכזי שירות שתוכננו, בשכונות ערביות בירושלים – שועפאט, צור באהר, עיסוויה, סילוואן, ובית חנינא- שועפאט.

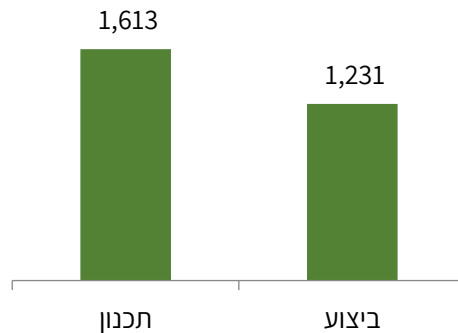
המשרד לביטחון הפנים מסר גם נתונים על גיוס כוח אדם ועל הקצאת התקציב בפועל לעומת התכנון. להלן יוצגו נתונים אלו.

²² תחנה מוקטנת, כהגדרת המשרד לביטחון הפנים.

גיוס כוח אדם – 2016-2019

כאמור, בהחלטת הממשלה 1402 הוחלט להוסיף למשטרת ישראל כ-2,600 תקני כוח אדם, ובתשובת המשרד לביטחון הפנים נמסר שמשטרת ישראל תכננה להוסיף 1,613 תקנים. בפועל, עד כה גויסו 1,231 שוטרים.²³ נתונים אלו מוצגים בתרשים 13.

תרשים 13: תכנון וביצוע של גיוס כוח אדם למשטרת ישראל בעקבות החלטת הממשלה 1402²⁴



יתר על כן, על פי תשובת המשרד לביטחון הפנים לפנייתנו, **מספר השוטרים המוסלמים שגויסו היה קטן מהמספר שהמשטרה קבעה כיעד** – המשרד מסר שבין השנים **2016-2019** גויסו יותר מ-460 שוטרים מוסלמים, צ'רקסים ובדואים – כ-75% ממספר השוטרים המוסלמים שתוכנן לגייס - 600 שוטרים מהחברה הערבית²⁵. נתונים בעניין זה נלקחו גם מאתר משטרת ישראל: **בין 2015 ל-2018** גויסו למשטרת ישראל 219 שוטרים מוסלמים ו-51 שוטרים בדואים (מספר השוטרים הצ'רקסים קטן ב-2). מספר זה של מגויסים כפי שנלקח מאתר המשטרה, אינו קרוב ל-460 השוטרים שעליהם דיווח המשרד לביטחון הפנים, ויש לבדוק האם יתרת השוטרים גויסו בשנת 2019. לפי הנתונים המפורסמים באתר, בעוד מספר השוטרים היהודים עלה במהלך תקופה זו ב-10% לערך, מספר השוטרים הלא-יהודים עלה בשיעור כמעט כפול – 19.1%²⁶. בתשובת המשרד לביטחון הפנים ובאתר משטרת ישראל אין פירוט לגבי התפקידים אליהם גויסו שוטרים אלו.

תוספות תקציביות

במסגרת החלטת הממשלה 1402, המשרד לביטחון הפנים החליט על תוספות תקציביות למשטרת ישראל – חלקן בבסיס התקציב, וחלקן באופן חד פעמי. כאמור, **הקצאה תקציבית לגיוס כוח אדם, הוגדרה מראש רק עבור שנת 2016 ולא עבור שאר השנים (2017-2020) והוחלט שההקצאה להקמת תחנות משטרה או חיזוק תחנות קיימות תיקבע בעת דיוני תקציב עתידיים (משנת 2017 והלאה)**. במהלך השנים 2016-2019 התוספות לבסיס

²³ אדוה מובדלי, מרכזת בכירה תקציבית משטרה במשרד לביטחון הפנים, מכתב, 26 בינואר, 2020. הועבר בדוא"ל ללירן קוסמן, רכז מחקר ומידע במרכז המחקר והמידע של הכנסת, בתאריך 12 במרץ 2020.

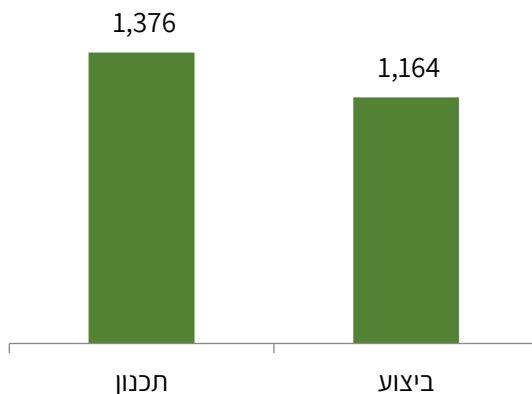
²⁴ שם.

²⁵ שם.

²⁶ אתר האינטרנט של משטרת ישראל, [שקיפות נתוני שוטרים](#), דליית נתונים מהמחולל בתאריך 27 במרץ 2020.

התקציב היו קטנות מהמתוכנן. כפי שעולה מנתוני תרשים 13, הסכום המצטבר שהתווסף לבסיס התקציב בשנים 2019-2016 היה 1,164 מיליון ש"ח, כ-15% פחות מהמתוכנן (שהיה 1,376 מיליון ש"ח, לאחר הקיצוץ האמור).

תרשים 14: תוספות תקציביות מצטברות לבסיס התקציב, 2019-2016



כמו כן, בשנים 2019-2016 התוספות החד פעמיות עלו מעט על המתוכנן (הוקצו 407 מיליון ש"ח במקום 383 מיליון על פי התכנון – כ-6% יותר מהמתוכנן).

על פי תשובת המשרד לביטחון הפנים לפניית מרכז המחקר והמידע של הכנסת, התוכנית לשיפור הביטחון האישי בחברה הערבית לא תוקצבה במסגרת החלטת הממשלה 1402 כתוכנית רב שנתית, אלא באופן שנתי, על ידי משרד האוצר ובהתאם לסיכומים התקציביים. מסיבה זו, קיצוצים תקציביים מערכתיים הקטינו בין היתר, את הסכומים שהוקצו לתוכנית זו.²⁷ **נציין שלקיצוץ סכומים שנמצאים בבסיס התקציב, יש השפעה מצטברת גם על השנים הבאות.**

המשרד לביטחון הפנים מסר שבמסגרת סיכום תקציבי בתקציב המשכי בשנת 2020, הוקצו 80 תקני כוח אדם נוספים להקמת שתי תחנות משטרה ביישובים ג'דידה מכר (שדרוג נקודת המשטרה לתחנת משטרה) וטירה וכן לארגון תחנת טייבה.²⁸

²⁷ אדוה מובדלי, מרכזת בכירה תקציבית משטרה במשרד לביטחון הפנים, מכתב, 26 בינואר, 2020. הועבר בדוא"ל ללירן קוסמן, רכז מחקר ומידע במרכז המחקר והמידע של הכנסת, בתאריך 12 במרץ 2020.

²⁸ שם.